

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibus Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt X. An correctione præmissa, testibus adhibitis, peccatum Evangelicè debeat denunciari Prælato tanquam patri?

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

CAPVT X.

An correptione præmissa, testibus
adhibitis, peccatum Evangelicè
debeat denunciari Præla-
to tanquam patri?

Quando circumstantiæ sunt ejus conditio-
nis, ut modus prædictus correptionis frater-
næ, nempe ut secreta correptione facta testi-
bus quoque adhibitis, prudenter judicetur futu-
rus utilis, & necessarius, ut cum nulla, aut mini-
ma lætura famæ proximus corrigatur; omnino
est servandus ex præcepto Domini. Illud tamen
restat examinandum, an quando in correptione
fraternæ pervenitur ad tertium, & ultimum gra-
dum ejus ordinis, quem Christus præscripsit,
nempe ut Prælo Ecclesiæ, (post adhibitos tes-
tes) peccatum fratris manifestetur; debeat illi
peccatum indicari ut judici, vel forsan ut patri:
vel ut judici & patri, ut utroque titulo consulat
& bono fratris, & communi?

Prima conclusio: Post gradum illum corre-
ptionis, debet peccatum manifestari Prælo,
non solum ut patri, sed etiam ut judici, eo sensu,
quo inferius explicabitur. Patet 1. ex illis verbis
Christi: *Dicit Ecclesiæ*; significans Prælatum, ut
repræsentat Ecclesiam, tanquam persona publi-
ca, atque adeo ut iudex. Quare illis verbis signifi-
ficatur, debere Prælo ita manifestari, ut possit
res per sententiam judicis venire in notitiam Ec-
clesiæ, si ita expediat, & concurrant alia requisi-
ta, de quibus infra dicemus. Ita Chrysostr. & alii
PP. interpretantur. Item quia per illa verba: *Si
Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & pu-
blicanus*; significavit Dominus, debere dici Præ-
lato tanquam ei, qui possit etiam præcipere sub
pœna excommunicationis, ut Ecclesiasticus ju-
dex. Quare D. Thom. art. 8. q. 33. expressè in resp.
ad 4. docet denunciationem hanc, quæ debet
tertio loco fieri post inductionem testium, fieri
debere Prælo sicut in loco judicis residenti. Et
ratione probatur. Quia finis correptionis frater-
næ eò spectat, ut quantum fieri potest, consulatur
bono particulari fratris. Igitur quando ad ter-
tium illum correptionis gradum perventum est,
scilicet quando post testium inductionem, res ad
Prælatum defertur, procurandum est fratris bonum
per illum etiam, quatenus iudex, qui non
solum bonum privatum, sed & commune ex
justitia debet procurare.

Secunda conclusio: In tertio correptionis
gradu peccatum fratris debet Prælo indicari
tanquam patri, ut constat ex illis verbis Domini:
Si te audierit, lucratus es fratrem tuum. Quasi
apertè nos doceat: in omnibus correptionis gra-
dibus, debere tanquam finem esse propositum
bonum fratris, quod non solum fratres alii, sed
& præcipuè Prælati, tanquam pater ratione sui
officii, ex charitate debent velle ei bonum spiri-
tuale. Quare maximè adhibendus est Prælati
tanquam pater, ut delinquentem in viam revo-
care studeat, tanquam pater filium naturalem. Et
ratio probatur. Quia tunc petitur à Prælo, ut
corrigat delinquentem sicut pater; ut constat ex
Cap. Novit. extra de Judiciis. Igitur petitur ab illo
officium paternæ charitatis. Hanc sententiam

supponunt communiter Doctores, eamque spe-
ciatim tenet Magister Bañes dicto art. 2. dub. 4. in
responsione ad 2. argumentum.

Tertia conclusio: Denunciatio prædicta de-
bet fieri Prælo præcipuè ut patri; quia cum illa
denunciatio sit quidam gradus, seu pars corre-
ptionis fraternæ, pro suo objecto formali de
præcipuo habere debet particulare bonum
fratris. Quare quando ad finem correptionis
fraternæ per denunciationem queritur auxilium
Prælati, cum Prælo agitur præcipuè ut cum
patre.

Præterea, quia finis correptionis fraternæ in
omnibus gradibus salva ratione boni commu-
nis, est salus fratris. Ergo cum per denuncia-
tionem Evangelicam Prælo denunciamus, eò
præcipuè tendimus, ut ipse se gerat ut pater erga
correctionem fratris. Quare in hoc casu simul
Prælo ut judici, & ut patri denunciamus, præ-
cipuè tamen ut patri, minus verò præcipuè, ut
iudici, quasi materialiter. Ita interpretandi sunt
Doctores, cum affirmant, quod per correctio-
nem fraternam manifestatur Prælo non ut ju-
dici, scilicet præcipuè: sed ut patri, quod possit
prodesse, & non obesse.

Ex his patet discrimen, quod communiter à
Theologis assignatur inter denunciationem
hanc fraternam, seu Evangelicam, aut peni-
tentialem (ut alii vocant): & inter juridicam ex
alia parte, quod fraternæ hæc & Evangelica de-
nunciatio præcipuè habet pro scopo particulare
bonum fratris, procurandum illi à Prælo ex
paterna charitate. Denunciatio autem juridica
tanquam in finem principalem tendit in bonum
commune, quod redundat ex punitione impro-
borum, quamvis etiam materialiter & secunda-
riò in bonum privatum fratris, quod etiam iudex
procurare debet salvo bono communi.

Secundo sequitur etiam ex dictis, non posse
Prælatum ex hac denunciatione Evangelica de-
linquentem punire, præcipuè per pœnas ordi-
natas à jure constitutas: posse autem & debere
omni alia ratione idonea eum, ut emendetur,
corripere, atque etiam ipsū punire ad eum
finem, instar tamen patris punientis filium: &
interim, quando opus fuerit, tanquam iudex po-
terit severe præcipere, ut à peccato abstinere sub
pœna excommunicationis ipso facto alioquin
propter contumaciam incurrendæ, si ita expedi-
ret, & diligentius, & efficacius occasiones pec-
candi remove.

Quare Prælati tunc uterentur duobus gladiis:
primus paternus, (si is gladius dici potest) se-
cundus iudicis temporato tamen rigore iudicis.
Cujus rei ea ratio reddi potest; Quia cum per
correctionem fraternam, sive Evangelicam
peccatum sit denunciatum Prælo principaliter,
ut patri, & minus principaliter, ut judici
manifestè sequitur, quod ut pater eum punire
possit, cum ad patrem spectet convenientibus
etiam pœnis filios coercere, & ideo 1. lib. Reg.
Cap. 2. vitio vertitur Heli, quod non punierit
filios, quamvis verbis illos increpaverit: Et licet
Prælati non possit tunc propter delictum præ-
teritum gladio excommunicationis filium ferire,
potest tamen de novo propter contumaciam
præsentem talem pœnam decernere.

Præterea, quia Prælo delatum est peccatum,
tanquam judici, licet minus principaliter, ipse
teneat

teneretur auctoritate sua judiciali (ut per charitatem imperata) uti ad emendandum fratrem. Non tamen toto rigore juris uti debet ; quia licet denunciatio Evangelica sit quasi conjuncta judiciali, nam simul fit & Prælati, & judicis ; sed quia non fit absolute, & principaliter ut judicis, sed præcipue ut patri, secundario ut judicis, ut dictum est, fit ut hæc denunciatio in quantum judicialis, sit quasi subalternata paternæ denunciationi, in quantum potest juvare ex aliqua parte correctionem paternam faciendam cum majori fructu: ad hoc enim ordinatur pœna à Prælato ut iudice infligta, ut frater corrigatur cum minori dispendio famæ.

Ex quibus colligo, in correctione fraterna gradatim esse usque ad summum gradum ascendendum, ita ut semper à suaviore, & mitiori gradu incipienda sit correctio, in qua primus gradus est, admonitio secreta, nempe: *corripere te, & ipsum solum*. Secundus est: *Correctio coram uno, vel duobus testibus adhibitis, ut ibi dicitur: adhibe unum aut duos testes*. Tertius, Denunciatio Evangelica, ibi: *Dic Ecclesia*. Quartus, Correctio paternæ, ibi: *Si Ecclesiam non audierit*. Quintus, Coactio per punitionem opportunam, sive per excommunicationem, quando opus est. ibi: *fit tibi tanquam Ethnicus &c.* Qui omnes actus per se loquendo, singuli cadunt sub præcepto, quia eodem tenore omnes proponuntur, & omnes hi actus etiam quintus ordinantur ad salutem proximi, quia omnes eotendunt, ut subveniatur proximo cum minori dispendio famæ, quantum possibile fuerit.

Ex quibus secundo inferitur, non licere agredi secundum actum, nisi præmissis primo, quando ille non fit efficax, & idem est de secundo respectu tertii: præterea tertius respectu quarti est omnino necessarius, & aliquando quintus, ubi opus fuerit pleniori correctione. Sed quia hoc præceptum est affirmativum, ut sæpius diximus, ideo non semper obligat, sed tantum quando charitas, & recta ratio illud dicitaverit. Unde si in eodem occurrant circumstantiæ, in quibus prudencia, & charitas dixerint, licere, vel expedire mutari hunc ordinem, tunc non obligat hoc præceptum eo ordine, quo à Christo Domino est impostum, ut expresse notavimus supra, ex D. Thom. *Disput. art. 2. de correctione fraterna*; imò erit inutile, & aliquando perniciosum, talem ordinem servare; Quando vero liceat mutare hunc ordinem, facile erit colligere ex his, quæ à nobis sæpius fuerunt annotata.

Tertio infero. Quod cum Prælati judicaverint expedire, poterit reum admonere coram viris gravibus, paucis tamen, & ut advertit magister Bannes, *2. 2. quest. 33. art. 8. dub. 4.* poterit etiam adhibere verbera, secrete tamen (maximè si sit junior.) Nam sicut licet hoc patri carnali, cur non licebit spiritali patri? Addit præterea, quod quando peccatum potest probari testibus, tenetur subditus patri in interroganti respondere veritatem, maximè si sub juramento interroget; caveat tamen subditus, ne coram testibus confiteatur, ne forte imprudens Prælati facta illum accusari, & testibus comprobati delictum, atque ita eum publice punire.

Quarto inferitur; graviter peccare Prælatum, si delictum quod ad notitiam suam pervenerat per viam correctionis fraternæ, ad publicum ju-

dicium deducat, quando nulla est spes, quod denunciatus fraternè emendabitur; quia Prælati non potest procedere ad publicum iudicium, nisi præcedente denunciatione juridica, aut publica infamia, ut inferius dicemus. Ergo gravissimè peccat contra charitatem, & contra justitiam Prælati, qui peccatum sibi ut patri denunciatum, transfert ad iudicium publicum, nisi limitatione inferius dicenda, id faciat.

Dices: Quid igitur faciendum erit, quando nulla est spes, adhibita monitione paternæ, etiam aliquo modo mixta cum judiciali? Respondeatur: Tunc Prælatum teneri superfedere. Nam cum ultimus terminus correctionis fraternæ sit salus proximi, ulterius non est progrediendum, quando non est spes salutis, etiam adhibitis remediis superius dictis: sed orandum DEUM pro ipso, scientes multorum hominum peccata in diem iudicii quantum ad punitionem reservari; Nam ut bene advertit M. Bannes, *dist. art. 8. dub. 2. ad 4.* Multa sunt relinquenda DEI iudicio, & ut idem Auctor prudenter advertit *dub. 4. ubi supra*; Sunt enim (inquit) plurimi peccatores etiam maximi, non tam scandalosi, qui bona opinione & fama quam habent, Ecclesiam Christi edificant doctrina, & publico exemplo: quorum opinionem, si Prælati sui indiscreti inquisitionibus destruunt, nihil aliud agunt, quam quod ipse diabolus desiderat, videlicet aliorum salutem impedire: præterquam quod non solum illius peccatoris fama perit, sed etiam aliorum similium ejusdem ordinis & officii fama necessaria magnum detrimentum non sine vulgi scandalo patitur. Vide August. in *Epist. 337. ad Plebem Hippon.* *cujus verba habes in art. 7. circa finem, qua attentiè lege, & videbis quantum habeat periculi indiscretus Prælatorum zelus inquisitionum per fas, vel per nefas scire subditorum delicta, qui potius sunt boni communitatis & pacis destructores, quam conservatores.* Hactenus Bannes.

CAPVT XI.

An fratre indurato post correctionem fraternam, liceat ejus peccata juridicè denunciare?

Controversum est inter Doctores, quando liceat Prælati via quoque judiciali procedere adversus fraternè denunciatum, quando crimen, vel peccatum ejus probari potest juridicè per duos, vel tres testes; aut certè cum præter denunciationem sunt indicia criminis, vel infamiae, juxta ea, quæ de requisitis ad juridicam inquisitionem *infra Tract. 2.* trademus. Primum certum est ex his, quæ *Cap. precedenti* docuimus, fraternè denunciatum, etiam incorrigibilem non posse puniri via juridica in toto rigore iudicii. Si verò denunciatus sit pertinax, & incorrigibilis, & peccatum ejus cedat in publicum detrimentum; tunc commodior, & probabilior videtur opinio Magistri Bannes, *dicta quest. 33. art. 8. dub. 4.* quam breviter duabus propositionibus expono.

Prima, Quocumque non interveniente alias correctione fraterna licitum esset propter aliorum exemplum, & bonum commune procedere via juridica contra reum, accusando, vel juridicè denunciando, vel inquirendo, & condemnando eum; licitum quoque erit, non obstante,

Quid agendum, quando adhibita monitione paternæ, nulla apparet spes emendationis.

TESTA
Spirit. II